

Сергій ПОПКО

генерал-полковник, кандидат історичних наук

Міністерство оборони України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3050-2517>

e-mail: spopko@uk.net

ВПЛИВ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ НА АКТИВІЗАЦІЮ СПІВПРАЦІ НАТО Й УКРАЇНИ (2014–2018)

Досліджено військово-політичні аспекти співпраці України та Північно-атлантичного альянсу (НАТО) в 2014–2018 рр., наголошено на підтримці альянсу суверенітету й територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів і готовність військово-політичної організації до подальшого розвитку політичного діалогу та практичного співробітництва. Проаналізовано специфіку відносин України й НАТО в умовах сучасної російсько-української війни. Визначено пріоритетні завдання двосторонніх відносин, їхній вплив на гарантування національної безпеки України та загалом стабільності в Центрально-Східній Європі.

Акцентовано увагу на тому, що події 2014 р. (Революція Гідності, анексія Російською Федерацією (РФ) Кримського півострова, підтримка агресором сепаратистських рухів у східних областях України тощо) консолідували українців, більшість яких, як показують соціологічні опитування, вперше з часу відновлення незалежності України виступила за повноправне членство нашої держави в НАТО. Відзначено, що керівництво Північноатлантичного альянсу рішуче засудило вторгнення російських військ до Автономної Республіки (АР) Крим та упродовж 2014–2018 рр. надавало системну допомогу Україні через різні програми трастових фондів (ТФ).

Розглянуто динаміку військово-політичного діалогу між Україною та НАТО останніх років. Наголошено на необхідності реалізації вищими органами влади тих заходів, які забезпечать якомога швидше членство України в Північноатлантичному альянсі.

Ключові слова: НАТО, Україна, військово-політичний діалог, російсько-українська війна, національна безпека.

Україна й НАТО опинилися в певному взаємозв'язку, адже наша держава не може самотійно протистояти поточним загрозам із боку Росії без міжнародної підтримки, а ЄС (Європейський Союз) і НАТО – зацікавлені у просторі миру та стабільності в

межах української території, що гарантуватиме їхню власну безпеку¹. «Це створює підґрунтя для тристороннього безпекового партнерства з метою зміцнення стабільності у Європі в контексті гарантування безпеки в та навколо України з довгостроковою метою забезпечення регіональної стабільності, миру та процвітання», – констатують українські дипломати².

НАТО виступає одним із найважливіших гарантів національної безпеки України, підтримує територіальну цілісність нашої держави в умовах агресії Російської Федерації. Відчуваючи підтримку Північноатлантичного альянсу, керівництво Української держави декларує членство в організації стратегічною метою зовнішньої політики, що зумовлює необхідність комплексного аналізу стану відносин НАТО й України. Однак, незважаючи на те, що військово-політична і військово-технічна співпраця України та НАТО – одна з найактуальніших тем сучасної української історіографії (наукові праці Григорія Перепелиці, Ігоря Кабаненка, Віталія Радецького, Олександра Губаренка, Віктора Нікітюка, Андрія Мирончука, Олександра Пулима, Олега Луника, Ігоря Храбана, Володимира Шкідченка та ін. істориків, політологів, військових), на сьогодні існує необхідність неупередженого аналізу двосторонніх відносин крізь призму суспільно-політичних процесів у нашій державі, що, власне, і є метою цієї статті.

Важливо усвідомлювати, що питання вступу України до НАТО завжди було для нашої країни політичним. «З часів отримання незалежності ним спекулювали, хто як тільки хотів – переважно, в ході передвиборчих кампаній, – переконані експерти. – І ще донедавна можна було практично зі стовідсотковою впевненістю констатувати, що вступ до Альянсу – далеко не те питання, що об'єднує українців. Проте наразі ситуація суттєво змінилася»³. Справді, у 2014 р. в. о. президента України Олександр Турчинов відзначив необхідність вступу України до НАТО, зважаючи на російську агресію. «Це питання дуже гостро стоїть, і Україна веде переговори, щоб у інших країн не було бажання проводити агресію», – зауважив український високопосадовець⁴. Як засвідчили подальші події, співпраця з НАТО залишалася в епіцентрі українського суспільно-політичного життя після дострокових президентських виборів 2014 р.

Водночас президент України Петро Порошенко відзначав у 2014 р., що «Рішення про вступ чи невступ до НАТО – це виключно компетенція українського народу... Ми напрацювали критерії, за якими Україна відповідатиме вимогам НАТО. Тільки після їхнього досягнення український народ зможе вирішити, вступати чи не вступати до НАТО»⁵, – заявляв П. Порошенко. У межах саміту НАТО в Уельсі 4 вересня 2014 р. відбулося засідання Комісії Україна–НАТО на рівні глав держав та урядів, де зазначені тези прозвучали знову⁶. Під час заходу надано оцінку ролі України в підтриманні

¹ Співробітництво Україна-СС-НАТО з протидії гібридним загрозам у кібер-сфері. URL: <https://ukraine-office.eu/eu-nato-ukraine-cooperation-to-counter-hybrid-threats-in-the-cyber-field/>

² Там само.

³ Петровець О. Україна – НАТО: чи потрібні ми один одному. *Українська правда*. 2017. 14 липня. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2017/07/14/7149498/>

⁴ Там само.

⁵ Порошенко: вступ України до НАТО – питання референдуму. *BBC News. Україна*. 2014. 24 листопада. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/11/141120_poroshenko_nato_referendum_sx

⁶ На саміті НАТО Москву критикують за дестабілізацію ситуації в Україні. *BBC News. Україна*.

Євроатлантичної безпеки, визначено модальності подальшої взаємодії Україна–НАТО, а також засвідчено активну політичну і практичну підтримку України з боку НАТО та її держав-членів у подоланні нинішньої безпекової кризи, розвитку національного оборонного й безпекового сектору, модернізації Збройних сил України (ЗСУ)⁷.

Додам, що соціологічне дослідження, яке провела 6–13 листопада 2014 р. група «Рейтинг», показало, що на гіпотетичному референдумі щодо вступу до НАТО таку пропозицію підтримали б 51 % українців. Противниками вступу до альянсу назвали себе 25 % респондентів, решта чверть опитаних не визначилися зі ставленням до цієї ідеї або ж не брали б участь у такому референдумі⁸.

Хиткі результати соціологічних досліджень не змінили курсу України на євроінтеграцію – пріоритетним національним інтересом України у сфері зовнішньополітичної діяльності в 2014 та наступних роках став подальший розвиток відносин стратегічного партнерства України зі США, ЄС та НАТО⁹. Відповідні зміни були внесені до Закону України «Про основи національної безпеки України» та Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», згідно з якими, відновлено курс євроатлантичної інтеграції, а основними напрямками державної політики з питань національної безпеки й основними засадами зовнішньої політики України визначено поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття членства в ній¹⁰.

Сучасні вчені відзначають, що 2015 р. характеризувався інтенсифікацією діалогу між Україною й НАТО¹¹. Так, у травні була прийнята нова Стратегія національної безпеки, у якій одне з головних завдань – формування умов для вступу в НАТО. У новій редакції Військової доктрини України від вересня 2015 р. визначено, що основні завдання створення умов для відновлення державного суверенітету та територіальної цілісності України – це комплексне реформування системи гарантування національної безпеки до рівня, прийнятного для членства в ЄС і НАТО, а також розвиток ЗСУ за західними стандартами та досягнення сумісності зі збройними силами держав-членів НАТО¹².

Цього ж року значно зросли масштаби й обсяги військового співробітництва з НАТО у таких сферах, як система управління та зв'язку, кібербезпека, медичне забезпечення, логістика, стандартизація, стратегічні комунікації. Країни-члени альянсу забезпечували лікування і реабілітацію українських військовослужбовців, постраждалих під час проведення антитерористичної операції (операції об'єднаних

2014. 4 вересня. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/09/140904_nato_summit_poroshenko_sx

⁷ Гончаренко Р. Україна і НАТО: саміт слабких надій і обмежених можливостей. *DW*. 2014. 4 вересня. URL: <https://www.dw.com/uk>

⁸ Порошенко: вступ України до НАТО – питання референдуму...

⁹ Особливе партнерство України з НАТО. URL: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/internationalorganizations/nato> не відкривається

¹⁰ Президент підписав Закон про відмову від позаблокового статусу України. URL: <http://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-providmovu-vid-pozablokovogo-statu-34460>

¹¹ Романюк Н. Сучасний стан та особливості співробітництва України з НАТО. *Актуальні проблеми країнознавчої науки: міжнародна науково-практична інтернет-конференція*. URL: <https://internationalconference2014.wordpress.com/2017/05/26/>

¹² Там само.

сил) (АТО/ООС) на Сході нашої держави. Керівництво командування Медичних сил ЗСУ на регулярній основі брало участь у засіданнях Комітету керівників військово-медичних служб держав-членів НАТО (COMEDS)¹³.

Програма співробітництва Україна–НАТО на 2015 р. передбачала: «Зусилля будуть спрямовані на розвиток Сил спеціальних операцій як міжвидового роду військ, а також нарощування бойового складу Збройних сил України шляхом створення додаткових військових частин»¹⁴.

У 2015 р. НАТО розпочала практичну реалізацію проєктів щодо зміцнення обороноздатності держави за підтримки ТФ НАТО: модернізації системи зв'язку й автоматизації управління військами; розвитку систем логістики та стандартизації; зі створення системи зміни військової кар'єри на професійну цивільну; з фізичної реабілітації (протезування) військовослужбовців, поранених в антитерористичній операції; з розвитку системи кібернетичного захисту. Створено необхідну нормативно-правову базу – підписано відповідні міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України, а також імплементаційні угоди на їх виконання¹⁵.

Найважливіші напрями військового будівництва були чітко викладені в Державній програмі розвитку Збройних сил України на період до 2020 р. Цей документ визначав п'ять стратегічних цілей розвитку на основі прийнятих у НАТО принципів і стандартів. Перша – розвиток системи управління збройних сил. Друга – удосконалення системи оборонного планування, запровадження в ЗСУ прозорого й ефективного управління ресурсами. Третя – набуття спроможностей ЗСУ для гарантованої відсічі збройній агресії, оборони держави й участі в підтриманні миру та міжнародної безпеки. Четверта – створення єдиної системи логістики й удосконалення системи медичного забезпечення ЗСУ. П'ята, стратегічна, мета – це професіоналізація та створення необхідного військового резерву ЗСУ¹⁶.

Програма визначала конкретні терміни реалізації заходів. Головною метою цих зусиль стало набуття ЗСУ спроможностей для найефективнішого реагування на загрози національній безпеці у військовій сфері, оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності, а також досягненні євроатлантичних стандартів і критеріїв, необхідних для набуття членства в НАТО¹⁷.

Однак, відповідаючи на запитання: «Чи Україна готова стати членом НАТО?», П. Порошенко однозначно відповів: «Ні!». Проте додав: «Але нам треба до цього готуватися»¹⁸. Справді, як засвідчили подальші події, інтенсивність діалогу Україна–

¹³ Співробітництво Україна – НАТО у військовій сфері. URL: <https://nato.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-nato/spivrobotnictvo-ukrayina-nato-u-vijskovij-sferi>

¹⁴ Порошенко затвердив програму співробітництва Україна–НАТО на 2015 рік. *Європейська правда*. 2015. 24 квітня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2015/04/24/7033209/>

¹⁵ Співробітництво з НАТО. *Біла книга 2015. Збройні сили України* / гол. роб. групи І. Руснак. Київ, 2016. С. 77.

¹⁶ Збройні сили України: курсом до НАТО. Розповідає головнокомандувач Збройних Сил України, генерал армії Віктор Муженко. URL: <https://hi-tech.ua/article/zbroyni-sili-ukrayini-kursom-do-nato/> – не відкривається

¹⁷ Там само.

¹⁸ Порошенко: Україна не готова до НАТО, а НАТО – до України. *BBC News. Україна*. 2015. 21 вересня. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2015/09/150921_poroshenko_stoltenberg_dk

НАТО поступово зростала. Зокрема, у 2016 р. представники Міністерства оборони України взяли участь у двох засіданнях Спільної робочої групи Україна–НАТО з питань військової реформи високого рівня та двох засіданнях Спільної робочої групи з питань оборонно-технічного співробітництва. Заступник Міністра оборони України в листопаді взяв участь у засіданні Конференції національних директорів з озброєння¹⁹.

Важливою віхою співробітництва Україна–НАТО стало затвердження Комплексного пакету допомоги для України (КПД) главами держав та урядів держав-членів альянсу під час саміту НАТО у Варшаві 9 липня 2016 р. КПД має на меті зміцнити, розширити та систематизувати підтримку України з боку НАТО, забезпечити спроможність України гарантувати свою безпеку²⁰.

Більшість матеріально-фінансової допомоги НАТО надавало Україні через програми ТФ, що увійшли у КПД. На цей час Міністерство оборони України як основний бенефіціар допомоги (міністерство-координатор реалізації програм ТФ) було залучене до реалізації заходів п'яти ТФ: із модернізації системи зв'язку й автоматизації управління військами; зі зміни військової кар'єри на професійну цивільну; з логістики та стандартизації; з утилізації в Україні легких озброєнь (ЛЮ), стрілецької зброї (СЗ), звичайних боєприпасів і протипіхотних мін типу ПФМ-1; з питань розвитку національної системи протимінної діяльності та протидії саморобним вибуховим пристроям²¹.

Членство в НАТО залишалося стратегічною метою України й 2017 р. «Ми рішуче налаштовані на реформи, маємо чіткий графік, що ми маємо зробити до 2020 року для того, щоб відповідати критеріям членства в НАТО. Ми маємо план на ці три роки, програму до 2020 року. Ми чітко знаємо, що робити. Це вперше в Україні, коли побудована “дорожня карта” що і коли робити», – відзначав П. Порошенко²².

Держави-члени НАТО сприяли трансформації державних органів сектору безпеки й оборони України для забезпечення ними під належним цивільним і демократичним контролем надійного стримування агресії з боку Росії та захисту від воєнних загроз²³. Так було утворено Консультативно-експертну групу іноземних стратегічних радників високого рівня при Комітеті реформ Міністерства оборони України та Збройних сил України, до складу якої увійшли представники шести держав (Великої Британії, Канади, Литовської Республіки, Республіки Польща, Сполучених Штатів Америки та Федеративної Республіки Німеччина), які протягом 2017 р. здійснили вісім візитів в Україну. Міністр оборони України взяв участь у засіданні Північноатлантичної ради НАТО в Києві під головуванням генерального секретаря альянсу Єнса Столтенберга (Jens Stoltenberg) і президента України в межах відзначення 20-річчя підписання Хартії про особливе партнерство між Україною і НАТО (липень, м. Київ)²⁴.

¹⁹ Збройні сили України: курсом до НАТО...

²⁰ Співробітництво з НАТО. *Біла книга 2017. Збройні сили України* / гол. роб. групи І. Руснак. Київ, 2018. С. 87.

²¹ Там само. С. 89.

²² Україна почала дискусію щодо ПДЧ у НАТО – Порошенко. *BBC News. Україна*. 2017. 10 липня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-40558290>

²³ Співробітництво з НАТО. *Біла книга 2017...* С. 127.

²⁴ Там само.

Відзначу, що не тільки позитивні тенденції виокремлювали представники Північноатлантичного альянсу, коли аналізували двосторонні відносини. «НАТО має причини для стурбованості загальною ситуацією безпеки, але не бачить жодної безпосередньої загрози для будь-якого члена Альянсу», – заявив генеральний секретар НАТО Є. Столтенберг після засідання Комісії НАТО–Україна²⁵. Він наголосив на тому, що антикорупційні структури й боротьба з цим явищем в Україні дуже важливі для НАТО і тому альянс надає підтримку українській владі в цій галузі. Водночас генсек сказав, що розширений пакет допомоги для України, прийнятий на саміті у Варшаві, вже дає результати.

Позитивні зміни у відносинах Україна–НАТО відзначив спікер українського парламенту Андрій Парубій. Він констатував, що «за останні три роки кількість прихильників вступу України до НАТО зростає до 50 %». «Якщо ще чотири–п'ять років тому завдяки дуже потужній російській пропаганді ми мали в Україні близько 16–18 % прихильників вступу в НАТО, то за останні три роки кількість прихильників вступу України в НАТО зростає до 50 %. А якщо враховувати результати останніх соціологічних опитувань, то кількість тих, які б проголосували на референдумі з тих, які прийшли б на референдум, могло би бути більше 60 %. І цей показник надзвичайно важливий і свідчить про збільшення розуміння в Україні ролі НАТО», – зауважив високопосадовець²⁶.

«НАТО та окремі держави-члени НАТО продовжуватимуть підтримувати Україну – оскільки ми твердо віримо, що незалежна, суверенна та стабільна Україна, віддана демократії та верховенству права, є ключем до євроатлантичної безпеки», – констатував голова Військового комітету НАТО, генерал Петр Павел (Petr Pavel)²⁷.

Засуджуючи агресивні дії Росії проти України, у 2018 р. НАТО продовжувало підтримувати Українську державу, стимулюючи реформування структур сектору безпеки й оборони України (в межах діяльності Спільної робочої групи Україна–НАТО з питань військової реформи високого рівня (СРГВР) та механізму Процесу планування і оцінки сил (ППОС), а також дорадчої місії при Представництві НАТО в Україні)²⁸.

Для зміцнення національної безпеки 13 грудня 2018 р. у Брюсселі укладено Імплементативну угоду між Кабінетом Міністрів України та НАТО з підтримки та постачання в межах ТФ із розмінування та протидії саморобним вибуховим пристроям. Також забезпечено перехід України на другий рівень участі в системі кодифікації НАТО, підключення до автоматизованої системи обміну даними (NMBS) й обмін даними з Агенцією НАТО з підтримки та постачання і державами-учасницями

²⁵ Каптару В. Позиція Румунії щодо України та співпраця НАТО–Україна. *Radio România Internațional*. 2016. 15 грудня. URL: https://www.rri.ro/uk_uk/

²⁶ «Потужна українська армія є запорукою безпеки у всьому європейському регіоні», – Андрій Парубій. *Верховна рада України*. Офіційний портал. 2017. 3 липня. URL: <https://rada.gov.ua/news/Top-novyna/146672.html>

²⁷ «Незалежна демократична Україна – ключ до євроатлантичної безпеки» – Голова Військового комітету НАТО генерал Петр Павел. *Міністерство оборони України*. Офіційний веб сайт. URL: <https://www.mil.gov.ua/ministry/zmi-pro-nas/2018/03/22/nezalezna-demokraticzna-ukraina-klyuch-do-evroatlantichnoi-bezpeki-golova-vijskovogo-komitetu-nato-general-petr-pavel/>

²⁸ Співпраця з НАТО. *Біла книга 2018. Збройні сили України* / гол. роб. групи І. Руснак. Київ, 2019. С. 140.

системи кодифікації НАТО. Водночас набрала чинності Угода між урядом України та НАТО з підтримки й постачання про партнерство з підтримки спільного управління предметами постачання²⁹.

Імплементаційна угода дозволила розпочати практичну фазу реалізації спеціально створеного для допомоги Україні ТФ НАТО із знешкодження вибухонебезпечних предметів і протидії саморобним вибуховим пристроям. Для реалізації проєкту залучені Міністерство оборони України, Служба безпеки України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Національна поліція України, Національна гвардія України, Державна спеціальна служба транспорту, Державна прикордонна служба України.

У межах проєкту ТФ НАТО заплановано: здійснити розробку нормативних документів зі знешкодження вибухонебезпечних предметів і протидії саморобним вибуховим пристроям; досягти взаємосумісності залучених сил та засобів України з альянсом; розвинути спроможності захисту цивільного населення від загроз саморобних вибухових пристроїв³⁰.

Міністерство оборони України як неосновний отримувач допомоги також брало участь у реалізації проєктів чотирьох ТФ НАТО: зі зміни військової кар'єри на професійну цивільну (спільно з Міністерством соціальної політики України під загальним керівництвом Урядового офісу з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України); з кіберзахисту (основний отримувач допомоги – Служба безпеки України); з медичної реабілітації (протезування) військовослужбовців (основний отримувач допомоги – Міністерство соціальної політики України); з перезахоронення радіоактивних відходів (основний отримувач допомоги – Державне агентство України з управління зоною відчуження)³¹.

Представництво ЗСУ збільшено у складі відповідних робочих груп Консультативної ради НАТО з командування й управління (СЗВ) та у складі робочих груп щодо реалізації проєктів НАТО з питань зв'язку й інформаційних систем³². Завдяки активній участі спеціалістів із кібербезпеки ЗСУ та неодноразовим перемогам у змаганнях «NATO Enterprise Architecture Hackathon» в Україні з 2018 р. започатковано проведення Національного оборонного Хакатону. Він відбувається із залученням команд від структур сектору оборони та безпеки України за сприяння фахівців альянсу³³. Реформування систем логістики і стандартизації здійснюється у межах досягнення Україною цілей партнерства, виконання заходів робочого плану Військового комітету Україна–НАТО з використанням консультативно-дорадчої допомоги альянсу за підтримки ТФ НАТО³⁴.

²⁹ Там само. С. 145.

³⁰ В Брюсселі підписано Імплементаційну угоду щодо проєкту Трастового фонду НАТО із знешкодження вибухонебезпечних предметів та протидії СВІП. *Міністерство оборони України*. Офіційний веб сайт. 2018. 14 грудня. URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2018/12/14/v-bryusseli-pidpisano-implementacijnu-ugodu-shhodo-proektu-trastovogo-fondu-nato-iz-zneshkodzhennya-vibuhonebezpechnih-predmetiv-ta-protidii-svip/>

³¹ Співпраця з НАТО. *Біла книга 2018...* С. 142.

³² Співробітництво Україна – НАТО у військовій сфері...

³³ Там само.

³⁴ Там само.

Отже, Українська держава в 2014–2018 рр. швидкими темпами наближалася до членства в Північноатлантичному альянсі, значним кроком чого стало, зокрема, надання Києву статусу країни-аспіранта до НАТО. Однак важко не погодитися з Віталієм Скоциком, який, відповідаючи на запитання: «Що потрібно Україні для набуття членства в НАТО?», зауважував: «По-перше, ми повинні визначитися і напрацювати чітку стратегію реалізації поглибленої співпраці з Альянсом. По-друге, нам потрібен консенсус політичної еліти щодо членства в НАТО. І найголовніше – ми маємо досягти відповідного рівня власної політичної та економічної стабільності й безпеки. Це дозволить нам розбудовувати рівноцінне партнерство і діяти, керуючись нашими національними інтересами»³⁵.

Все ж як зі сторони вищого керівництва нашої держави, так і керівництва НАТО лунали оптимістичні заяви. «Якщо йдеться про Україну, то вона швидкими темпами йде вперед у питанні виконання критеріїв щодо членства в НАТО і підвищення обороноздатності країни. Військова міць України посилюється, необхідними є ще декілька реформ, наприклад, посилення цивільного контролю над армією», – відзначав генеральний секретар НАТО Андерс Расмуссен (*Anders Rasmussen*)³⁶. Зрештою, питання членства України в НАТО залишається відкритим та залежить, передусім, від політичної волі керівництва Української держави.

REFERENCES

1. «Nezalezhna demokratychna Ukraina – kliuch do yevroatlantychnoi bezpeky» – Holova Viiskovoho komitetu NATO heneral Petr Pavel. *Ministerstvo oborony Ukrainy. Ofitsiinyi veb sait*. Retrieved from <https://www.mil.gov.ua/ministry/zmi-pro-nas/2018/03/22/nezalezhna-demokratychna-ukraina-klyuch-do-evroatlantychnoi-bezpeki-golova-viiskovogo-komitetu-nato-general-petr-pavel/> [in Ukrainian].
2. «Potuzhna ukrainska armiiia ye zaporukoii bezpeky u vsomu yevropeiskomu rehioni», – Andrii Parubii. (2017, Lypen 3). *Verkhovna rada Ukrainy. Ofitsiinyi portal*. Retrieved from <https://rada.gov.ua/news/Top-novyna/146672.html> [in Ukrainian].
3. Honcharenko, R. (2014, Veresen 4). Ukraina i NATO: samit slabkykh nadii i obmezhenykh mozhlyvostei. *DW*. Retrieved from <https://www.dw.com/uk> [in Ukrainian].
4. Kaptaru, V. (2016, Hruden 15).pozytsiia Rumunii shchodo Ukrainy ta spivpratsia NATO–Ukraina. *Radio România Internațional*. Retrieved from https://www.rri.ro/uk_uk/ [in Ukrainian].
5. Na samiti NATO Moskvu krytykuiut za destabilizatsiiu sytuatsii v Ukraini. (2014, Veresen 4). *BBC News. Ukraina*. Retrieved from https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/09/140904_nato_summit_poroshenko_sx [in Ukrainian].
6. Osoblyve partnerstvo Ukrainy z NATO. Retrieved from <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/internationalorganizations/nato> [in Ukrainian].

³⁵ Скоцик В. Україна – НАТО: реальна співпраця неможлива без реформ. *LB.ua*. URL: https://lb.ua/blog/vitaliy_skotsyk/394415_ukraina-nato_realna_spivpratsya.html

³⁶ Україна наближається до членства в НАТО – Расмуссен. *Укрінформ*. 2018. 24 жовтня. URL: <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/10/24/ukrayina-nablyzhayetsya-do-chlenstva-v-nato-rasmussen/>

7. Petrovets, O. (2017, Lypen 14). Ukraina – NATO: chy potribni my odyn odnomu. *Ukrainska pravda*. Retrieved from <https://www.pravda.com.ua/columns/2017/07/14/7149498/> [in Ukrainian].
8. Poroshenko zatverdyv prohramu spivrobitnytstva Ukraina–NATO na 2015 rik. (2015, Kviten 24). *Yevropeiska pravda*. Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/news/2015/04/24/7033209/> [in Ukrainian].
9. Poroshenko: Ukraina ne hotova do NATO, a NATO – do Ukrainy. (2015, Veresen 21). *BBC News. Ukraina*. Retrieved from https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2015/09/150921_poroshenko_stoltenberg_dk [in Ukrainian].
10. Poroshenko: vstup Ukrainy do NATO – pytannia referendumu. (2014, Lystopad 24). *BBC News. Ukraina*. Retrieved from https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/11/141120_poroshenko_nato_referendum_sx [in Ukrainian].
11. Prezydent pidpysav Zakon pro vidmovu vid pozablokovoho statusu Ukrainy. Retrieved from <http://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-providmovu-vid-pozablokovogo-statu-34460> [in Ukrainian].
12. Romaniuk, N. Suchasnyi stan ta osoblyvosti spivrobitnytstva Ukrainy z NATO. Aktualni problemy krainoznavchoi nauky: mizhnarodna naukovo-praktychna internet-konferentsiia. Retrieved from <https://internationalconference2014.wordpress.com/2017/05/26/> [in Ukrainian].
13. Skotsyuk, V. Ukraina – NATO: realna spivpratsia nemozhlyva bez reform. *LB.ua*. Retrieved from https://lb.ua/blog/vitaliy_skotsyuk/394415_ukraina-nato_realna_spivpratsya.html [in Ukrainian].
14. Spivpratsia z NATO. (2019). In I. Rusnak (Ed.), *Bila knyha 2018. Zbroini syly Ukrainy* (p. 140). Kyiv [in Ukrainian].
15. Spivrobitnytstvo Ukraina – NATO u viiskovii sferi. Retrieved from <https://nato.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-nato/spivrobitnictvo-ukrayina-nato-u-viiskovii-sferi> [in Ukrainian].
16. Spivrobitnytstvo Ukraina-Yes-NATO z protydii hibrydnym zahrozam u kiber-sferi. Retrieved from <https://ukraine-office.eu/eu-nato-ukraine-cooperation-to-counter-hybrid-threats-in-the-cyber-field/> [in Ukrainian].
17. Spivrobitnytstvo z NATO. (2016). In I. Rusnak (Ed.), *Bila knyha 2015. Zbroini syly Ukrainy* (p. 77). Kyiv [in Ukrainian].
18. Spivrobitnytstvo z NATO. (2018). In I. Rusnak (Ed.), *Bila knyha 2017. Zbroini syly Ukrainy* (p. 87). Kyiv [in Ukrainian].
19. Ukraina nablyzhaetsia do chlenstva v NATO – Rasmussen. (2018, Zhovten 24). *Ukrinform*. Retrieved from <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/10/24/ukrayina-nablyzhayetsya-do-chlenstva-v-nato-rasmussen/> [in Ukrainian].
20. Ukraina pochala diskusiiu shchodo PDCH u NATO – Poroshenko. (2017, Lypen 10). *BBC News. Ukraina*. Retrieved from <https://www.bbc.com/ukrainian/news-40558290> [in Ukrainian].
21. V Briusseli pidpysano Implementatsiinu uhodu shchodo proektu Trastovoho fondu NATO iz zneshkodzhennia vybukhonebezpechnykh predmetiv ta protydii SVP. (2018, Hruden 14). *Ministerstvo oborony Ukrainy. Ofitsiinyi veb sait*. Retrieved from <https://www.mil.gov.ua/news/2018/12/14/v-bryusseli-pidpisano-implementacijnu-ugodu-shhodo-proektu-trastovogo-fondu-nato-iz-zneshkodzhennya-vibuhonebezpechnih-predmetiv-ta-protidii-svp/> [in Ukrainian].

22. Zbroini syly Ukrainy: kursom do NATO. Rozpovidaie holovnokomanduvach Zbroinykh Syl Ukrainy, heneral armii Viktor Muzhenko. Retrieved from <https://hi-tech.ua/article/zbroyni-sili-ukrayini-kursom-do-nato/> [in Ukrainian].

Serhii POPKO

Ph.D., Colonel General

Chief Inspector of the Ministry of Defense of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3050-2517>

e-mail: spopko@ukr.net

THE INFLUENCE OF RUSSIAN MILITARY AGGRESSION ON THE INTENSIFICATION OF COOPERATION BETWEEN NATO AND UKRAINE (2014–2018)

The military-political aspects of cooperation between Ukraine and the North Atlantic Treaty Organization (NATO) in 2014–2018 were examined, the alliance's support for Ukraine's sovereignty and territorial integrity within its internationally recognized borders, and the military-political organization's readiness to further develop political dialogue and practical cooperation were emphasized. The specifics of the relations between Ukraine and NATO in the circumstances of the modern Russian-Ukrainian war are analyzed, the priority tasks of bilateral relations, their influence on ensuring the national security of Ukraine and stability in Central and Eastern Europe, in general, are determined. The accent is placed on the fact that the events of 2014 (Revolution of Dignity, the annexation of the Crimean Peninsula by the Russian Federation, support for separatist movements in the eastern regions of Ukraine, etc.) consolidated Ukrainians. According to surveys, the vast majority of Ukrainians, for the first time since Ukraine's independence, advocated for our country's membership in NATO. It is noted that the leadership of the North Atlantic Alliance strongly condemned the invasion of Russian troops into the Autonomous Republic of Crimea and, during 2014–2018, provided systemic assistance to Ukraine through various programs of the Trust Funds. The dynamic of the military-political dialogue between Ukraine and NATO in recent years is considered. The author emphasizes the need to implement by the higher authorities those measures that will ensure Ukraine's membership in the North Atlantic Alliance as soon as possible is emphasized.

Keywords: NATO, Ukraine, military-political dialogue, Russian-Ukrainian war, national security.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ім. І. КРИП'ЯКЕВИЧА

НОВІТНЯ ДОБА

ВИПУСК 6

Новітня доба / гол. ред. Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2018. Вип. 6. 264 с.

У збірнику представлено дослідження з новітньої української та світової історії за період від Першої світової війни і до сьогодення. Наголошено на закономірностях й особливостях розвитку суспільно-політичних і націєтворчих процесів в Україні у контексті історії європейських народів, зокрема становища українського суспільства в умовах тоталітарних режимів. Розкрито особливості українського визвольного руху, воєнної історії, формування державних інституцій, роль культури у становленні громадянського суспільства, вивчення джерел та історичної біографістики.

Contemporary era / [resp. ed. Mykhailo Romaniuk; I. Krypiakievych Institute of Ukrainian Studies NAS of Ukraine. Lviv, 2018. Issue 6. 264 p.

The collection presents studies on modern Ukrainian and world history from the First World War to the present. Emphasis is placed on the regularities and features of the development of socio-political and nation-building processes in Ukraine in the context of the European nations' history, in particular the position of Ukrainian society under totalitarian regimes. The features of the Ukrainian liberation movement, military history, formation of state institutions, the role of culture in the development of civil society, the study of sources and historical biography are revealed.

Рекомендувала до друку вчена рада
Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
(протокол № 5 від 20.12.2018 р.)

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Романюк Михайло Васильович, к.і.н. (Україна)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Голембійовська-Тобіаш Анета (*Gołębiowska-Tobiasz Aneta*), dr (Польща)

Дзінковський Томаш (*Dzieńkowski Tomasz*), dr (Польща)

Красівський Орест Якубович, д.і.н., проф. (Україна)

Муравський Олег Іванович, к.і.н., с.н.с. (Україна)

Пасіцька Оксана Ігорівна, к.і.н. (Україна)

Патер Іван Григорович, д.і.н., проф. (Україна)

Руда Оксана Василівна, к.і.н. (Україна)

Сова Андрій Олегович, к.і.н., доц. (Україна)

Соляр Ігор Ярославович, д.і.н., с.н.с. (Україна)

Стасюк Олександра Йосипівна, к.і.н., с.н.с. (Україна)

Трофимович Лілія Володимирівна, к.і.н., доц. (Україна)

Цецик Ярослав Петрович, к.і.н., доц. (Україна)

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

ПАТЕР Іван. Видавнича діяльність Союзу визволення України	3
ДЗІСЯК Ярослав. Нащадки шляхти – керівники українських збройних формувань Галичини першої чверті ХХ століття	20
ДРОГОБИЦЬКИЙ Ігор. Особливості використання досвіду збройної боротьби за державність 1918–1919 років у справі творення Української народної самооборони (1943)	32
ПАВЛОВИЧ Юрій. Особливості внутрішньої політики Республіки Білорусь в українській візії (1991–2004)	41
ТКАЧУК Андрій. Проблеми військового будівництва в Україні на початку 2000-х років	57
ПОПКО Сергій. Вплив російської збройної агресії на активізацію співпраці НАТО й України (2014–2018)	68

До 100-річчя ЗУНР

ГЕЛЕЙ Степан. Західноукраїнська Народна Республіка в історичних працях Василя Кучабського	78
СНУПРИІ Leonid. Geopolitical views of Stepan Rudnytskyi – advisor to the West Ukrainian People’s Republic	98
ТИМЧЕНКО Роман. Дипломати УНР і ЗУНР на Паризькій мирній конференції	105
МАЛЮТА Ольга. Західноукраїнська Народна Республіка: зовнішньо-політичне й економічне підґрунтя утвердження української державності	119
MARCHENKO Yaroslav. Vovchukhiv operation of the Ukrainian halychyna’s army (1919): background, progress, aftermath	143
ЗУБКО Ольга. Перемоги та поразки ЗУНР на сторінках подільської преси (1918–1919)	153
ФІЦУЛЯК Мирослав. Листопадові дні 1918 року в Перемишлі	163

ПОСТАТІ

- КОСТИШИН Роман. Громадсько-політична діяльність Володимира Кохана в історіографічному дискурсі 177
- РОМАНЮК Михайло. Становлення особистості Головного командира УПА Василя Кука (1913–1941) 189

ОСОБЛИВИЙ ПОГЛЯД

- ЯКИМОВИЧ Богдан. Причини поразки ЗУНР: інвазія, героїзм, бездіяльність чи зрада? 198

ПУБЛІКАЦІЯ ДОКУМЕНТІВ

- СОВА Андрій. Невідомі документи львівських архівів про діяльність Романа Шухевича в Українському студентському спортовому клубі 212
- СТАСЮК Олександра. Демократія по-сталінськи, або як фальсифікували вибори в Радянському Союзі. 243
- ЗАЙЦЕВ Юрій. «Ненавиджу ґрати на вікнах» 249

ОГЛЯДИ ТА РЕЦЕНЗІЇ

- КРОВИЦЬКА Ольга. [Огляд на]: Падовська О. «Книжка про Малковичі». Львів: Ліґа-Прес, 2014. 928 с. 258